

DONDERDAG 1 AUGUSTUS 1957

Rinus Suijkerbuijk

In Valkenburg-Houthem is het toeristenhoofdseizoen in volle gang. De 'bouwvakkers' genieten van hun jaarlijkse vakantie en zijn 'en masse' naar het stadje aan de Geul afgereisd. Veelal per openbaar vervoer¹, want autobezit is nog niet voor iedereen bereikbaar. Het is heel druk in het Geulstadje.

De maand augustus is de vaste jaarlijkse periode voor de grote vakantie van de lagere scholen, waar het voortgezette en hogere onderwijs nog enkele weekjes bij plakt. De plaatselijke jeugd heeft vrij-af. Veel ouders zijn bezig het de vakantievierende 'Hollanders' zo goed mogelijk naar de zin te maken in hotels, pensions, campings, attracties, bezienswaardigheden enz. Bovendien is het er op uit trekken met de kinderen, op vakantie gaan, totaal ongebruikelijk en veelal financieel al onhaalbaar. Soms kan de jeugd een weekje bij het kindervakantiewerk bezig gehouden worden. Maar doorgaans moet de jeugd zich zelf zien te amuseren. De Valkenburgse jeugd profiteert van de gezinsabbonnementen, waardoor zij dagelijks toegang heeft tot het plaatselijke zwembad, het "Natuurbad" van de familie Otermans. Als je je verveelt kun je altijd nog wat tijd met je vrienden doorbrengen in het water, zonnebaden op de ligweiden of er gewoon wat rondhangen ('chillen' heet dat tegenwoordig?).

Op 29 juli komt het kwik niet boven de 16 graden Celsius. De zon laat zich niet zien, evenmin de dag daarop. Op 31 juli loopt de temperatuur op naar 24 graden, met ruim 11 uur volle zonneschijn, en voor 1 augustus is nog mooier weer voorspeld: 26 graden met 14 uur zon. Ideaal weer om verkoeling te gaan zoeken in en aan het water. Topdag voor Natuurbad Valkenburg! Alle factoren spelen gunstig mee: het weer, het grotere aanbod (jeugd-)bezoekers uit de regio en de verpozing zoekende toeristen.

Natuurbad

Het Natuurbad (ontwerp van architect C. de Smet) te Houthem kwam in 1934 gereed in de Loeszak, een in de Geulbeemden te Broekhem gelegen gebied, aan het einde van 't Straatje, de huidige Koningswinkelstraat. De echtelieden Otermans-Eggen beoogden daar een 'Amusement- en Ontspanningspark' te gaan exploiteren, hetgeen ze ook goed gelukt is. Het daaruit gegroeide Valkenier-pretpark is nu nog een geweldige trekpleister in het Zuid-Limburgse dagtoerisme. Op 24 juli 1934 verleende de gemeente Houthem de vergunning tot het exploiteren van een restaurant, van een bad en zweminrichting (tevens inrichting tot het nemen van zonnebaden) en roeivijver aan A.J. Otermans.

Omdat 'gemengd zwemmen' in het Rooms Katholieke Limburg een onvergeeflijke zonde was, werd het Natuurbad voorzien van twee zwembassins, het

¹ De N.S. (Nederlandse Spoorwegen) lieten later op de drukke zomerse zaterdagen zelfs speciale treinen, Valkenburg Expressen, rijden vanuit 'Holland' naar Houthem-St. Gerlach en Valkenburg.

oostelijke bedoeld voor dames en het westelijke voor heren; de ingang tot het geheel was voorzien in het westelijk gedeelte. Een tussen-platform, ingericht als restauratiegedeelte, kon dienen als ontmoetingsplaats (en verkoopplaats van verfrissingen natuurlijk).

Stilte voor de 'storm'...

In 1957 was de strijd om het bestaan van gemengd zwemmen in Limburgse zwemgelegenheden nog in volle gang; de eigenaar was, mede onder druk van de Hollandse, niet-katholieke, toeristen groot voorstander, de leden van de gemeenteraad van Valkenburg-Houthem mordicus tegen. Dus het westelijke bassin was voor de jongens bestemd, het oostelijke bassin (waar sinds 1955 het traject van de toeristische kabelbaan over heen ging) was meisjes-domein.

Ongeluk

Zowel het heren- als damesgedeelte van het zwembad waren die eerste augustus overvol. Of de springplanken in de loop van de middag werden afgesloten herinner ik mij niet meer. [Toegangskarten waren slechts voor een dagdeel geldig en tijdens de middagpauze was zwemmen verboden; gebruik van de ligweiden, maar niet gemengd natuurlijk, was nog wel toegestaan].

Rond vier uur in de namiddag ontstond er de nodige commotie in het jongensbad, terwijl in het meisjesbad [waar ik als hulp-badmeester dienst deed] er aanvankelijk niets van te merken was. Er was iets abnormaals aan de hand, sijpelde een bericht door, maar wat en hoe? Tot op de dag van vandaag herinner ik mij niet of één of beide baden ontruimd werden, of er vroegtijdig

gesloten werd, terwijl toch een zeer betreurenswaardig ongeval had plaatsgevonden. Een abnormale gang van zaken herinner ik me niet, misschien ook omdat een paniecreactie bij deze grote bezoekersmassa voorkomen moest worden. Maar ook later heb ik, bij mijn weten, nooit diepgaand over dit dodelijk ongeluk horen praten.

Drukke op een zomerse dag in het jongensbad

Wat was er precies gebeurd? Als men het Limburgs Dagblad van vrijdag 2 augustus 1957 er op naslaat, leest men in de linkerkolom op de voorpagina:

“Bij het zwemmen verdronken

Valkenburg 1 aug (eigen red) Donderdagmiddag is de 21-jarige H.S. uit Broekhem-Valkenburg tijdens 't zwemmen in het natuurbad te Valkenburg verdronken. Toen men het ongeluk bemerkte heeft men nog getracht door kunstmatige ademhaling de levensgeesten op te wekken. Dit mocht niet meer baten”.

Het weekblad Het Land van Valkenburg heeft in de editie van vrijdag 9 augustus 1957 in de rubriek 'Kris-kras door Valkenburg' opgenomen:

“De onlangs aan de Hoger Technische School afgestudeerde H.S. (21) uit Broekhem werd j.l. donderdag dood op de bodem van het zwembad aangetroffen. Men heeft nog getracht via kunstmatige ademhaling de levensgeesten op te wekken, hetgeen echter niet meer mocht baten.”

[Duidelijk is dat het LvV een onjuiste ongeluksdatum geeft en nagenoeg eenzelfde reddingspoging omschrijft].

Het provinciaal dagblad De Nieuwe Limburger van vrijdag 2 augustus heeft op de voorpagina het meest uitgebreide bericht:

“Jongen verdronken te Valkenburg

Toen een jongeman donderdagmiddag om omstreeks vier uur in het Valkenburgs zwembad een duik nam, deed hij de ontstellende ontdekking, dat op de bodem van het zwembad een lijk lag.

Nadat het lichaam was boven gebracht, werd een uur lang kunstmatige ademhaling toegepast. Dit mocht evenwel niet meer baten. Het duurde tot gisteravond, alvorens de identiteit van de jongen kon worden vastgesteld, aangezien het gelaat van de verdronkene om onbekende reden onherkenbaar was. Na overbrenging naar het St.Jozefziekenhuis in Heerlen, kon de vader, Smeets uit Valkenburg, van de jongen vaststellen dat het zijn 21-jarige zoon was.

De jongeman slaagde enkele dagen geleden voor het eindexamen van de M.T.S. Over de oorzaak van zijn verdrinking kon de dokter nog geen uitsluitsel geven.”

Het bidprentje bij de begrafenis van het slachtoffer Henricus Gerardus Franciscus (Harrie) Smeets geeft generlei informatie over de doodsoorzaak, hetgeen bij het plotseling overlijden van een jeugdig persoon, niet ongevoel is; “gesterkt door het Heilig Oliesel” is zijn foto er bij afgedrukt. (Naar verluidt zou vermelding van enig ongeval op uitdrukkelijk verzoek van zijn moeder zijn weggelaten). Enige aantekening over zijn begrafenis in een register van de parochie Broekhem, van waaruit hij begraven werd, is niet te vinden².

Hij werd geboren te Houthem op 28 februari 1936, in het huis waarin hij tot zijn overlijden woonachtig was, Koningswinkelstraat 66 (op 25.02.1957 vernummerd in 13A), een honderdtal meters verwijderd van het Natuurbad.

Waar zouden gegevens over de doodsoorzaak te vinden kunnen zijn? Bij het St. Jozefziekenhuis te Heerlen? Medisch geheim, zo er al een onderzoek plaats vond. Bij de Rijkspolitie, waar toch dit plotseling overlijden wel aangetekend zal zijn geweest, denkt men hoopvol.

² Noch in het huidige parochiearchief noch in het oude archief, in bewaring bij het RHCL inv. 21.256, is een ‘begraafboek’ aangetroffen.

Edoch, zulk archiefmateriaal bestaat nauwelijks, en zo het er wel zou zijn is het privacygevoelig. Wat staat er in de overlijdensakte op het gemeentehuis van Valkenburg-Houthem opgemaakt? Het, ten behoeve van genealogische onderzoekers op de website "Wiewaswie" opgemaakte uittreksel spreekt van 'Verdronken' op 2 augustus 1957. Bij raadpleging van de originele akte blijkt het toch niet zo simpel: er is op 2 augustus een door de Officier van Justitie, op dezelfde dag opgemaakte, akte ingeschreven. luidende:

"Op één augustus [1957] te zestien uur, vijftien minuten, is in het Natuurbad Valkenburg onder de gemeente Valkenburg-Houthem gevonden het lijk van: Smeets, Hendrik Gerardus Franciscus, oud éénentwintig jaren, zonder beroep, geboren te Houthem en wonende te Valkenburg-Houthem, ongehuwd, zoon van Smeets, Frans, chauffeur, en Pereboom, Maria Elisabeth, zonder beroep, beiden wonende te Valkenburg-Houthem".

Geen verdrinkingsgeval? In ieder geval is het Openbaar Ministerie zeer snel met het afhandelen van dit overlijdensincident. Binnen 24 uur na het ongeval is in Maastricht een stuk opgemaakt dat dan ook nog direct in de registers van de gemeente te Valkenburg-Houthem wordt ingeschreven. Van enig verder onderzoek blijkt nergens iets. Is het zo gewoon dat in het water van een zwembad een lijk wordt gevonden, iets wat men toch uit de persberichten mag opmaken? En als het overlijden in het water plaats vond, hoe kon dat dan gebeuren? Plotselinge hartstilstand? Kramp? Botsing met bodem of zijwand van het bassin, waardoor dwarslaesie ontstond die verder bewegen onmogelijk maakte? Of (onder water zwemmend) ongelukkig geraakt door een in het bassin springende persoon? We zullen het nooit weten.

Met dank aan de heren Fons Heijmans en Lou Mlodzick.

BETALINGSHERRINNERING

Mogelijk heeft u de contributie voor 2019 nog niet overgemaakt.

Mocht u het vergeten zijn, dan zouden wij u willen vragen om de contributie van 15 euro alsnog over te maken op ons rek.nr. NL55 RABO 0152 8353 69.

Twijfelt u eraan of u al betaald heeft. Geen probleem.
Stuur een mailtje naar heemkunde @houthem.info en u krijgt uitsluitel.